

10. Բազմաբնույթի զբոսայգի է ամեն օր (բացի տան օրերից) Ժամը 9-ից մինչև 2-ը: Յայտարարություններ ընդունում են ամեն լիզուներով: Յայտարարությունների բառին 2 կ., բեկամների կամար կրկնապատկի:

Փետրուարի 25-ին կայացաւ հայ կա-
նանց ընկերութեան ընդհանուր ժողովը:
Նոյն օրը կայացաւ եւ Հայոց բարեգոր-
ծական ընկերութեան ընդհանուր ժողո-
վոյ իւր անգամ էւ արտ միջոց ունեւորե-

Հելլադորը և Սմիթսն իրենց փորձերից
անդադնալույս յետոյ՝ որ տրամադաստը-
րը բեկումն են ոչ թէ մաքնիտակաւ
դպումը ինքներով ալ կրեանայալումն
ուշադրութիւնսն վրայ ազդելով, բոլո-
րանց համար հետաքրքրական էր այն
էն իրօքը, զօվ. Պարկինսը արանա-
դոններն ունին զբանց վերադարձա-
նալումը ինքները թէ չէ. Այդ բանը
ուշադրու համար նրանք բաղմամբ ի-
րենքն արին և հետաւանցն այն եղաւ.
Նրանք զտան բեկնութիւն անելու
նոր չափազանց նշանաւոր եղանակի-
ցոյ սա նրանց ամենայն չէր էր թի-
ւորաբար Սթրանէ Է բազատարուած հե-
տեւ հողեկան վիճակնցով բեկնու-
նաները մինչև այսօր չէ մտել ընդհա-
նը զթոժածութեան մէջ, թէև զբան-
քով տարբեր աարբեր հրահանգութիւններ
չեղելու մասնաւոր իրողութիւնները

վաղուց յայտնի էին Դեռ անցեալ զա-
րու վերաբերեալ գերմանական բժշկի Միս-
սերը սխալմամբ արարեալ բժշկութեան էր
հիմնադրեալ զորեկան գործընկերութիւն
Բայց բժշկութեամբ պարապողները նրա
վրայ նայում էին իբրև մի խաբարայի
վրայ Միսսերը իւր բժշկութեան զեւթ-
քերը պարզաբանելու համար ստեղծեց
կենդանական մագնիսականութեան ան-
հետաքննելի տեսութիւնը որով իբր թէ ի-
րենց մագնիսականութիւնը գնում է
զէպի հիւանդը և առ բժշկութեան է Բայց
այս, իհարկէ, չպիտի արգելէր գիտու-
թեամբ զբաղուող մարդկանց ուսում-
նասիրելու Միսսերի փորձերը Սակայն
գիտութեամբ պարապող մարդիկ Միս-
սերին և նրա գործունէութեանը ար-
համարհանքով վերաբերուեցան Միս-
սերն առաջին անգամ իւր գործունէու-
թիւնն սկսեց Վեննայում որ նրա փոր-
ձերը չափազանց չարմատաւի աղոթու-
թիւն ունեցան. բայց նոյն իսկ այդ ա-
ղոթութիւնները պատճառով ակնկարծ խա-
բարայ նկատուեց և նա ստիպուեցաւ
Պարիզ ուղեւորուել Սիստեզ ևս նրա
աղոթութիւնը չար չուեցաւ Պարիզում
Դեռ բժշկական ֆակուլտետին առա-
ջարկեց հետազոտել միտմտականութեան
փորձերը. բայց նա դատաւարութեան իւ-
ր իւր դատարարի պատուի և կա-
նոնների պատճառով Ֆրանսիական կա-
նոնաւարութեան կարգադրութեամբ բժշ-
կական ֆակուլտէի և գիտութեանց հե-
մարտին անդամակցելով մի մասնագիտով
կարգադրութեան ֆակուլտետին հետա-
զոտելու համար Վաննապոլիս կէտ-
այն կարգադրութեան որ Միսսերի
փորձերը ժամանակ ոչ մի կենդա-
նական մագնիսականութիւն տեղի չու-
նի և թէ նրա արած բժշկութիւնները
մէջ միակ դեր կատարողը երեւակաւ-
ութեան աղբիւրն էր ևս ևս իւր իւր
կարծիքով որ այսպիսի կարգադրութեան
բնական հետեւանքը պիտի լինէր երեւա-
կայութեան և հոգեկան գործիքների հի-
ւանդութիւնների վրայ արած աղբիւր-
ութիւնների ուսումնասիրութիւնը. բայց
իրօք Ֆրանսիական գիտութիւնները
հետեւանք այն կարգադրութեան եկաւ
որ պէտքէ «բէլէ» (!) Միսսերին բժշ-
կութիւն անել որի համար և ինչպիսի
կատարութեան միջոցաւ իր իւր Սիս-
տեզն այս գործը մնաց մինչ 1825 թուի
վերջը մինչև որ Պարիզի բժշկական
հետազոտող կողմից նորից մի մասնագի-
տով ակնկարծուեցաւ այս հարցը ուսումնասի-
րելու համար Վաննապոլիս իւր ժամանե-
ման մէջ խոստովանուեց այդ հարցի
կարևորութիւնը և այս բառական էր որ
հետեւանք «բէլէ» այդ ժամանակուց առա-
ջը 1840 թուին գիտութիւնների
հետեւանք որոշեց այդ հարցը բն-
հետէ իւր դատաւարների ծրարելով Սա-
կայն այդ ժամանակ Անգլիայում դոկ-
տորէրը ունէր իւր ուսումնասիրութեան էր
Միսսերի գործունէութեան փորձերը և
նրանցից օգտուելով իւր ուսուցչից ա-
ւելի առաջ դնաց. նա հանդիսացաւ
հիպոստիզիս հարազատ հայր Բրեքը
հիւանդներին հիպոստիզիսներով և հոգե-
կան վիճակները մարմին վրայ արած
ներադրութիւնը հասցնելով maximum առ-
ի զարմանալի բժշկութիւններ էր ա-
նում ևս Ֆրանսիական հոգեկան հի-
ւանդութիւնների բժշկները և իրենց
վրայ դրաւում են բժշկական գիտու-
թեամբ պարապող մարդկանց ընդհա-
նուր ուսուցչութիւնը, միջոցաւ Բրեքի
փորձերը կամ բոլորովին այնպիսի է-
մում, կամ գիտութեան առաջները մե-
ղադրում էին նրան խաբարայութեան
համար Բրեքը գործունէութիւնից առաջ
բերեց այստեղ մի քանի իրողութիւն-
ներ՝ ցոյց տալու համար որ, իրօք, նոր
չեն այն չարմատիկները որոնք զբո-
ցին վերջապէս քաղաքայական իրա-
ւունք տալու հիպոստիզիսային բժշկու-
թեան

որ կուրացել էր զիսի հարաւորից Բե-
րեքը նրան հիպոստիզիսային և նրա ու-
սուցչութիւնն ուղղեց աչքերի վրայ
հենց առաջին փորձից յետոյ նա կար-
գանում էր ջոկել խոշոր տառերը, իսկ
մի քանի փորձերից յետոյ արդէն ամե-
նամանք ստաղիրը կարգում էր Մի ու-
րիչ հիւանդը 22 տարի չարմատիկ ակնոց
էր դնում տեսողութեան տկարութեան
պատճառով, առանց ակնոցի նա չէր
կարողանում ջոկել մինչև անգամ յայ-
տարարութիւնների ամենախոշոր տա-
ռերը Մի քանի փորձերից յետոյ նա
կարգում էր ամեն տեսակ ստաղիր և
կարողանում էր ասեղի աչքը թել անց-
կացնել Մի աղջկայ ևս աչքի եղբիւր-
այն թաղանթը թափանցիկ չէր. սա այն-
պիսի մի հիւանդութիւն է, որ ոչ մի
կապ չունի որ և է նկատելի տկարու-
թեան հետ 1842-ին Բրեքը նրան հիպ-
ոստիզիսային, որով նրա աչքի մէջ առա-
ջարկեց ստաղիր այնպիսի ցաւ և արանից
յետոյ անցաւ այստեղ եղբիւրային թաղանթի
աղոթութիւնը ու հիւանդը կարողանում
էր լաւ տեսնել Նոյն աղոթութեամբ
Բրեքը բժշկում էր խոլերիսը Մի հի-
ւանդ երկու տարի կարծաւորաբար էր
նրա աչքը ձեռքը չէր գործում, աչք ուր
հայելու չարմատ էր, ձեռքի մատները
կուշ չէին գալիս մի աչքը լայնացել
էր և այն անց առաջին փորձից յե-
տոյ հիւանդը չարմատ էր ձեռքը, իսկ
հոթը չարմատ յետոյ բոլորովին առողջ
էր Բրեքը բժշկեց մի հիւանդի ոտի յո-
ղայտելով թէ հիւանդը չէր հետաւում
թէ բժշկութիւնը կ'աղոթուի Փորձն ա-
ղոթուեց, որովհետև հիպոստիզիսային վի-
ճակում հիւանդի ուսուցչութիւնը կենդա-
նային էր մարմին հիւանդ մասը վրայ
Այսպիսի իրողութիւններ արդէն յայտ-
նի էին արանից 35—45 տարի առաջ
Սակայն բժշկական գիտութեամբ պարա-
պողների շատ ստուար մասը երկու ժա-
մանակ միայն արհամարհանքով էր վի-
րաբերում զրանց Այս ժամանակ Ֆրանսիա-
կան հոգեկան հիւանդութիւնների բժ-
իշկներին առաջները Շարկուն և Բերն-
հայը արդարացի կերպով իրենց ուսու-
ցիչն էին հաւարում Նանի դոկտ. Լե-
բուին Սա զեռ 1866 թուին հարաւո-
րակցի իւր հիպոստիզիսային արած փորձե-
րի և հետեւանք Նրան ընդունեցին
ընդհանուր բժշկութեան և Լեբուին մերժե-
ցին բժշկական աշխատելը իբրև դրամա-
տիկան անդամ ևս միայն 70 թուական-
ների կիսում Շարկուն, Ժ. Բիշեն և Պ. Բիշեն
իրենց փորձերով և հետազոտութիւննե-
րով ընդհանուր ուսուցչութիւնը դարձ-
րին վերջապէս հիպոստիզիսային երեւոյթնե-
րի և նրա բժշկական նպատակների հա-
մար գործադրութեան վրայ Նորից առա-
ւել միայն հասկացաւ բժիշկներն են,
որ չեն ցանկանում ճանաչել հիպոստիզի-
սային Բայց և այնպէս հիպոստիզիսային բժ-
իշկութիւնն աւելի և աւելի տարած-
ւում է

Սակայն հիպոստիզիսային բժշկութիւնը
հոգեկան վիճակներով բժշկութեան մի-
այն մի եղանակ է և այնպիսի եղանակ,
որին պէտք է զիսի միայն ծայրայեղ
գէպներում, որովհետև այդ կերպ բժշ-
կութիւնը ամբողջ կ'աղոթուի վրայ
զորեղ աղբիւրն է ևս ուսում Միջոցաւ
կար հիպոստիզիսային բժշկութիւնը քաղա-
քայական իրաւունք է ստանում, հո-
գեկան վիճակներով բժշկելու միւս ե-
ղանակները մնում են անուշադիր Ոչ
հասարակ զէպի առաջարկած միջոցնե-
րի գործիքները, ոչ առողջանալու յու-
սոյ ներշնչումն, ոչ հիւանդի կամքի դո-
րացնելը ոչ նրա անուշադիր կենդա-
նային կարողութեան հիւանդութեան
յայտելը զրգումը՝ բժիշկների կողմից
էն նկատում բժշկութեան համար ինքն
ըստ ինքեան անհրաժեշտ միջոց Այսնը-
պատմով հետազոտութիւններ չեն ա-
նում և եղանակներ չեն աշխատում, որ-
պէս զի բժշկական նպատակների հա-
մար օգտուին այն գործը աղբիւրն է

Թիւրք և թիւ հարած իւրի տեղ ընդու-
նելի չէ, սակայն մինչև այժմ եղածների
թիւնն ու պատկեր է համարում գերմա-
նական աշխարհում
Բայց նրա այդ պատմութիւնն և դա-
նաւարանութիւնը հիւանդ է նրա բա-
նակներն ընդգէմ Հռոմի. այդ զը-
րութեամբ մէկ ձեռնարկ տուաւ նա
գերման գիտականներին մաքառել յա-
րին և ի քրտինք պապի աստուածաց-
ման զէմ, հռոմէական եկեղեցապե-
տութեան զէմ, պապահաստատ անորն
կողմից թիւնն զէմ, ձեռնարկ է, գերմա-
նական բանակի իւր կատարելալ յաջո-
ղութիւնը չունի, սակայն դրա պատճա-
ռն էլ հասկանալի է, որ այժմ Գերմա-
նայի գրեթէ կէսը զեռ հռոմէական
մնաց. դրա պատճառն է պրոստեստան-
տութեան մաքառման կորստաւար ծայ-
րայեղութիւնը, որ ամեն գիտական
խոստովանում է
Կար Նազէն զեռ 4 տարի առաջ
իւր գործիքներն աշխատում էր, այսինքն
86 տարեկան հասակում էր, այսինքն
զում էր իւր եկեղեցական պատմութիւնը
ստաղիրութեան տալու համար. նա այդ
ծերութեամբ դուրս էր գալիս զբանե-
լու, որպէս նորապետի, ինչպէս նրա
գեղեցիկ գրութիւններն Որպէս մարդ
ունի բնականաբար և իւր ստուերաւոր
կողմերն, որոնք յաճախ յարձակման էին
ին իւր կուրս, սակայն նրա առաւելու-
թիւններն այնքան չափ են, որ լոյս են
ձգում իւր ստուերների վրայ Այն օրից
իւր գիտականներն սկսան նրանց
ստուած պապից ճանաչել և պապին տալ
զաղափարներ՝ պապար բացեց իւր ըն-
դարձակ ապագայը Գերմանիայում. ու
հետեւ է այդ պապարից՝ հետեւ է և
ստանալ յոյանից, գիտութեան աստե-
նից, ուստի և իւր պտուղներով է որ
Նազէ հասաւ աստուածաբանական աս-
պարիզում ամենաբարձր աստիճանին, և
կեղեցականի գաղտնի խորհրդակցանի
պատուին, Նրան մէկ անձնագրութիւն
էր և վարում էր այն, ինչ որ այժմ եր-
կուքն են յանձն առել. նա պատմաբան
էր և դաւանաբան, մի քանի տարի ա-
ռաջ թիւնն գիտականութիւնները, ո-
րոնք անցան իրենց այլ հոգեւորաւոր ան-
ձերի ձեռք կեղեցական գաղտնի խորհր-
դական հոգեւորաւոր քննարան Լիպսիտ-
սի և եւագեցապետ Ֆրանկի աշխատա-
նէր Նիպպոլտի վրէժն և թէ առա-
ջինը շարունակեցին նրա բանած ճա-
նապարհը անողորմ մաքառման նուիրուե-
լով ընդգէմ հռոմէական եղութիւն-
ութեան
Գերմանիան մէկ մեծ մարդ կորցրեց,
բայց այնպիսի մէկը, որ միայն էր և 19
դարում իւր նմանը չունէր և թերեւ չունի
նայ էր Սակայն Գերմանիան իւր հոգեւոր-
աւոր հանձնարքները շարունակում էր
անձնագրութիւն ևս ունի իւր ջանքի
որպէս առաջ և այդ Նազէն է Եթէ
գերման ուսումնականների ծանօթու-
թեան հարկ վճարու գիտականութիւն ու-
նենայ որ, առաւել է նրա առաջ զինել
Նազէին, որպէս տիպար աշխատաւոր-
ութեան, գաղափարի քաղաքականութեան,
որպէս տիպար քաջ գիտական, ընդգէմ
խաւար մտածողների և որպէս տի-
պար յաւիտենականի պապարութեան
անվան զինադարձ
Թող ձեռնահաս անձինք մտիկ ծանո-
թանան նրան և այն ժամանակ Նազէն
օրինակ կը լինի քննաթիւթաւ պորտա-
բոյններին
Որպէս Տեր-Միքելեան

հասարակութիւնը զէպի կայսրուհին և
զոհոնակութիւնը բրիտանական վար-
չութեան տակ լինելու Ոչ միայն Կար-
կաթայի և Բոմբայի նման ծովափնայ
կեղծոններում, որոնք Եւրոպայի հետ
չարմատիկ հարաբերակցութիւն ունենալով
զարմանալի չէ, որ հարողը զտնուիւն ևս
բոլորական իմացական և ընկերային
չարմատ, այլ և ներքին հետաւոր կեղ-
ծոններում, ինչպէս Պոնդիպուրում, Լազո-
րում, Դէլիում, Ամրիթարում բացում
են արհեստագիտական և երկրագործա-
կան ուսումնասիրաներ, ժողովրդային
թանգարաններ և մատենադարաններ և
զանազան բարեգործական հաստատու-
թիւններ, ինչպէս հիւանդոց տնային ար-
դարագիւնաց և կանանց համար ջոկ ջոկ
զարմանաւոր բորոտների համար, որ-
բանոցներ և այլն Կանանց հիւանդա-
նոցները բոլորովին նոր լանդ են ձեռն-
կատարում, ուր կանանց ստորին կա-
ցութեան հետեւանքներից մէկն էլ այն
է, որ կանայք կանանոցների մէջ փա-
կում լինելով, այլ բժիշկների խնամքը
չեն կարողանում վայելել իսկ կին-բը-
ժիշկներ ունենալով խորհուրդն անպա-
շէ անցած հոգիկ բարեկարգիչները մեղ-
քից Մի քանի անգլիացի կին-բժիշկ-
ներ չափ օգտակար ծառայութիւններ
մատուցած էին հոգիկ կանանց և հետե-
ւաբար նախորդ փոխարքայ լորդ Գրեյ-
րինի տիկնոջ նախաձեռնութեամբ մի
մեծ ընկերութիւն կազմուեց, որ փող
հաւաքելով, հոգիկ աղքատները պատ-
րաստում էր բժշկութեան կանանց հա-
մար հիւանդանոցներ էր բաց անում և
կին-բժիշկներ է ուղարկում երկրի ա-
մեն կողմերը Այդ մարդասիրական գոր-
ծը շարունակում է արդի փոխարքայ
լորդ Լանգդաուսի կինը Չանդան
նահանգներին անգլիացի կառավարիչնե-
րի կապքն էլ իբրև մոտմաճիղի ա-
ռաւելուեց ևս իրենց նպատակում են այդ
գործին Հոգիկ աղքատականութիւնն էլ
կապաւոր թէ մասնականաւոր սկիւղով ա-
ջակցում է այդ գործին
ԲՈՒՂԱՐՄԱՆ.—Բուլղարական կառա-
ւարութեան ամենամեծ հոգեւորացի մինն
էլ ուսումնասիրական ինչպիսի է Բուլ-
ղարական ուսումնորութեան միտմտ
Ջիւլիով ցոյց է տալիս, որ սոսա տարի
առաջ Բուլղարականում 500 ուսումնա-
րան կար 800 ուսուցչով և 25,000 առ-
չակերտով, մինչդեռ այժմ արդէն 2000
ուսումնարան կայ 3500 ուսուցչով և
100,000 աշակերտով Մինչ 1880 թուին
Բուլղարիայում երկու հատ միայն գիմ-
նազիտ կար, այժմ արդէն այդ թիւը
ստանձնել է հասել, ինչպէս կայ նաև
երկու նոր վարժարաններ, երկու երկ-
րագործական ուսումնարան երկու տա-
րի շանքած Սօֆիայում բացուելու է
բուլղարական առաջին համալսարանը
Լուսաւորութեան միտմտականութեան երկ-
մտացոյցը հինգ միլիոն ֆրանկ է, բայց
այդ քաղաքային և գիւղային չքանա-
ներն էլ եթէ միլիոն ֆրանկ են գործ
զնում նոյն նպատակով
Սակայն բուլղարական կառավարու-
թեան ամենամեծ ուսուցչութեան տար-
կան կազմում է նաև զինուորական գոր-
ծը Սպայի պալատը բացնելու համար
բուլղարական կառավարութիւնն աշա-
կերտներ է պահում նաև եւրոպական
յայտնի զինուորական ուսումնարաննե-
րում Այժմ սպանի թիւն այնքան է
հասել, որ բուլղար հետեւի զորքի քա-
նակութիւնը հասցնելու են 150,000
հոգու

Մտածողով խմանալով, որ Պա-
նիցա հաղաթագիտի եղբունական ձեռ-
նարկութեան մասնակցից է եղել նաև
Սօֆիայի կառավարիչը ստատիկ յու-
ղուել և մինչև իսկ լաց է եղել որով
հետև նա իւր մտերմն էր Թէն նրան
բանտից արձակեցին, բայց նաև պա-
տանակ արին և Ստամբուլով ուրիշ
վրայ վստահութիւն չունենալով Սօֆիա-
րի կառավարութիւնն ևս ինքը ստանձ-
նեց

ԲԱՂԱՔԱՍԱՆ

ՀԵՒԿԱՍԻՆ.—Արքայա Վիկտոր Լի-
խտի որդւ. Գալլէի պրինցի Հնդկաս-
տան այցելելը լաւ արդիւնք է ունեցել
Թէ Անգլիայի և թէ Հնդկաստանի համար
Հնդկների համար դա առիթ կամ զըր-
գիւ եղաւ հանրագոյն հաստատութիւն-
ները բացման և ցոյց տալու հնդկների

